

Folkhögskole Veteranen

NR 3 2015

Att bli förvånad

Lena Skördeman

Ju äldre man blir, desto trevligare är det att få bli förvånad. Man har sett det mesta och vet vad man kan vänta sig. Och ju då, ofta blir det också så.

Men så dyker det upp något oväntat, något man inte visste att man ville veta eller se. Och kanske blir det det oväntade

som man minns allra bäst.

När jag tänker igenom tio års medlemskap i Folkhögskolans veteranförening är det inte minst det litet oväntade som glimmar, vid sidan av huvudinnehållet.

2007 ordnade vi på förslag av Bo Göthberg ett tredagars seminarium och årsmöte i Härnösand. Kjell Forsvall delade entusiastiskt med sig av sina kunskaper om Härnösands nutid och historia, natur och kultur. Lika frejdig var den information vi oväntat kunde få i Botniabanans anläggning med film, utställning och alerta meddelare. 2010 invigdes sedan banan mellan Kramfors och Umeå. Nu bär den regionaltåg, snabba SJ 3000-tåg och nattåg mot Narvik. Norrbotniabanan från Umeå till Luleå är fortfarande en politisk fråga vi måste hantera och ett spår mot framtiden.

Året därpå genomförde vi tillsammans med SFHLS lokalavdelning vid F-linjen/Vuxenutbildarcentrum ett seminarium i Tanzania för pensionerade FDC-lärare. Tio tanzanska deltagare samlades för att utbyta erfarenheter på Kiwanda i Tangaregionen, i grönaste regnskog. Samtalen var som väntat levande och aktiva. Det som nog var nytt för alla var traktens globala kontakter. Många bönder var fodervärdar för larver i en världsomfattande förmedling av fjärilar. De kom och hämtade sina stilsamma skyddslingar i små pappkartonger och lämnade dem tillbaka som färdiga individer, för flygtransport till USA, Europa eller Australien. Det krävde en avancerad logistik.

På den slingrande vägen till skolan var det sämre. Där gick det ingen buss sista biten. En deltagare hade fått cykla många mil för att kunna delta, och den röda jorden blir utesägligt hal i regn.

Det året kunde man i tidskriften Folkhögskolan läsa om Galina Veremeitchik, bergsingenjör och Marina Malinina, socialarbetare, från Minsk. I ett nätverk med kopplingar till det svenska Studieförbundet Vuxenskolan arbetade de med bl.a. kulturcirklar.

2010 gjorde veteranföreningen en studieresa till Minsk med besök i byn Dunaewo. Där rustade våra vänner och organisationen Education without Borders ett skraltigt hus och gav kurser med inriktning på miljö och gammal vitrysk kultur för ungdomar, så som det sedan beskrevs här i Veteranbladet. Diktaturen hindrade inte den verksamheten. Och ett bestående sinnesintryck var näktergalarna och Minsks outtömliga rikedom av blommande kastanjer. Sedan fick resan en uppföljning genom en utställning skapad av Birgitta Ekvall på folkhögskolan i Oskarshamn.

Under två majdagar 2014 gav Leif och Lotten Martins oss en mängd av vad allt som rymts i Lund av historia, vetenskap och det astronomiska uret. I Maglasäte fick vi se och bebo ett ekologiskt jordbruk med de kryaste får. Av det akademiska fick vi särskilt höra om disciplinen kulturgeografi, som kan sägas vara född i Lund. Torsten Hägerstrand, Leifs lärare en gång, är fortfarande Sveriges mest kända kulturgeograf.

I år har Wendelsberg varit värd för veteranernas årsmöte, då jag lämnade ordförandeklubban till Björn Grip. Vi kände oss så välkomna och uppskattade Jan Wenergrens och Sven Östbergs vänliga ord liksom Svens särskilt vackra kavajer. (Mera oväntat var det att han sista dagen gömt en liten godsak bara för oss på flygeln.)

Och i somras gav Operan på Skäret uppe i Kopparberg fina föreställningar av La Traviata, och i myllret av folk och extratåg och bilar sågs en särskilt vacker kavaj. Sven är scenografen bakom detta härliga – det var oväntat för mig!

Nöjd och förvånad.

Tryckning av denna tidning
har möjliggjorts tack vare ...

 Åsa folkhögskola
Skolan där vuxna växer.

FOLKHÖGSKOLE VETERANEN

MEDLEMSBLAD
FÖR FOLKHÖGSKOLANS
VETERANFÖRENING

www.vetfolk.dinstudio.se

Nummer 3
Årgång 15
september 2015

Medlem i föreningen blir du genom att betala in medlemsavgiften 200 kr per år till Folkhögskolans Veteränförening plusgirokonto 400 28 34-2
Glöm inte att ange namn och adress!

Innehåll

Att bli förvånad	1
Folkhögskoleveteraner - upp till kamp!	2
Att missförstå religion och religiös konversion	3
Höstens återvändare	4
Upprop fråb KARIBU-Sverige	5
Två nya folkhögskolor	5
Anekdoten	5
Jag drömmer om folkhögskolan	6
Nordiska folkhögskolerådet uppmanar	7
Osannolika möten	8
En resa till Nepal	11
Folkhögskolan och framtiden	12

Redaktionskommitté

Egil Boräng
egil.boraeng@swipnet.se

Urban Lundin
urban.lundin@folkbildning.net

Tore Mellberg (layout)
tore.mellberg@folkbildning.net

Föreningens postadress (ordförande)

Folkhögskoleveteranen
c/o Björn Grip
Sturegatan 9B
614 32 Söderköping
epost
bjorngrip@hotmail.com
tel 070-540 95 79

Kassör
Kent Jonelind
Marielundsvägen 7
824 31 Hudiksvall
epost
kent.jonelind@gmail.com
tel 070-550 37 59

Folkhögskoleveteraner, upp till kamp!

Björn Grip, ordförande

När jag som nyvald ordförande deltog i mitt första styrelsemöte i början av juni, diskuterade vi bland annat verksamhetsplanen för vår – än så länge – lilla men växande förening. Vi var överens om att det viktigaste för organisationen är att bli större, att bli fler medlemmar. Nå, varför då? Det finns ju så mycket att engagera sig i, om man nu har ork och lust. Det är förvisso sant. Och det kan ju faktiskt vara så efter ett aktivt liv som folkhögskolelärare att man är nöjd pensionär och vill ägna sig åt familj och barnbarn.

Jag förmenar ingen att njuta pensionärstillvaro, eller engagera sig mera i barn och barnbarn, rent av att ägna mer tid tillsammans med en under yrkeslivet kanske försummad livspartner. Samtidigt finns det större behov än på länge av kunniga människor, som kan och vill ägna sig åt opinion och folkbildning.

Oförnuft och känsla härskar i vår samtid, var rubriken på en väl-skriven debattartikel i DN (1/7). Artikelnen handlar om hur känslor och rädslor exploateras för politiska syften genom att spela på fördomar och vaga föreställningar om komplicerade sammanhang. Artikel-författare var idéhistorikern Sven-Eric Liedman, professor emeritus från Göteborg, men uppvuxen i Degeberga i Skåne, där också jag ofta befinner mig på somrarna. Och det är påtagligt, inte minst i detta vackra landskap, hur främlingsfientligheten frodas och aggressiviteten gentemot det främmande växer. Romer från Bulgarien och Rumänien, som ofta sitter utanför våra livsmedelsbutiker, blir alltmer utsatta och föremål för såväl fysisk aggressivitet som strukturellt övervåld från myndigheter.

Sverigedemokraterna, som är särskilt starka här i Skåne, säger sig vädja till det sunda förnuftet. Men det är egentligen ett oförnuft. Ett oförnuft avfärdar komplicerade förhållanden. För det så kallade sunda förnuftet ligger sanningen alltid på ytan, grova förenklingar och myter får ersätta analys och sakförhållanden. Det som är främmande – människor från andra kulturer - får skulden för alla missförhållanden.

Jimmie Åkesson proklamerade självsäkert i Almedalen, att efter nästa val kommer Sverigedemokraterna att vara största parti i Sverige. Och det är förvisso inte omöjligt att partiet, och partiets anspelningar på främlingsrädslor och myter om att det var bättre förr ”i det gamla folkhems-Sverige” innan invandringsvågorna, kan vinna ytterligare gehör.

Vad kan man då göra? Jo, skriver Liedman, genom att sprida väl-underbyggd kunskap kan trollen drivas på flykt. Och vad är det som han lyfter fram? Det är folkbildningstraditionen på folkhögskolor och studieförbund, samtal och dialog på föreläsningföreningar och cirklar. Noga besett är det en upplysningstradition, skriver han, en tradition som var nog så viktig för att begränsa nazismens och fascismens idéer i vårt land på trettio- och fyrtiotalen.

Vem kan bidra bättre i sådana sammanhang än vi, folkbildare, med lång erfarenhet? Vi har kunskaper, vi vet hur man ska samtala, vi kan skapa opinion. Det är vår professionalism och vår yrkesstolthet! Och visst, detta kan var och en göra utifrån sin horisont. Men det är ingen tvekan om, att det är bra att ha ett forum där man kan utbyta erfarenheter, där man kan hålla liv i gamla kontaktnät och där man kan diskutera hur man ska agera för att motverka trollen. Därför, kamrater, värva kollegor till folkhögskoleveteranernas förening, och bidra gärna också i det här medlemsbladet, som blir allt mera läsvärt.

Tycker åtminstone er nyblivne ordförande!

I början på sommaren bad vi i redaktionen islamologen Jan Hjärpe att säga något om hur han ser på folkbildningens roll i arbetet mot religiös extremism. Han har nu uppfyllt löftet. Här följer hans artikel

Att missförstå religion och religiös konversion

Jan Hjärpe

Foto: Lotte Fernvall

Migrationsverket tog ställning i ett utvisningsärende. Verket bedömde att den asylsökandes konversion till en kristen församling inte var genuin. Vid förhör med honom hade han inte kunnat redovisa någon egentlig kunskap om kristna dogmer, det som verket menade var centrala läror i kristendomens idévärld. Han kunde inte klart formulera skillnader mellan islamisk och kristen teologi.

I verkets utlåtande utgick man alltså från en föreställning om att en religiös konversion är ett byte från ett lärosystem till ett annat. Att religion och religiositet är att man håller dogmer uttryckta i ord för sanna och att man kan förklara sin religiositet i doktriner och formulerade regler. Men såväl religiösa tänkare som religionspsykologer påpekar att det inte är så religion fungerar och att det inte är så konversion går till.

Dag Hammarskjöld säger i sina Vägmärken: "Hur många ha ej drivits ut i mörkret genom det tomma talet om tro som ett försanthållande." Blaise Pascal har sagt detsamma i sina "Tankar". Hammarskjöld citerar också den persiske 1200-talsmystikern Jalal ad-Din Rumi: "Gudsälskarna har ingen religion utan Gud allena."

Det är fullt möjligt att hålla en "religion" och dess lärosystem för sanna, att betrakta detta som en världsåskådning eller filosofiskt system att bejaka eller att förneka. Men det är inte detsamma som religiositet. Det är inte detsamma som "att tro på Gud". Djupt fromma människor, särskilt mystiker, visar sig ofta vara ganska bastant ointresserade av teologi, apologetik och religionsdebatt.

En konversion beskrivs bättre i termer av *känslomässiga upplevelser*. Ofta handlar det just om sådana man inte riktigt förmår uttrycka i ord. En upplevelse av att "orden inte räcker till".

En viktig faktor i en konversion är så gott som alltid bytet av *social gemenskap*; den religiösa upplevelsen är något som man har fått i gemenskap med andra, de "signifikanta andra" i en ny situation. Det handlar inte om ett försanthållande av dogmer (även om det så småningom kan ingå), utan om en eller flera gemensamma upplevelser. Typiskt är detta till exempel i

pingströrelsen och liknande, där omvändelsens äkthet ses som bekräftad just genom extatiska upplevelser ("andedop", tungomålstalande), medan lärosystemet (teologi, dogmatik) oftast är ganska rudimentärt. Om den asylsökande i det här fallet behärskar teologiska lärosatser i traditionell islamisk respektive kristen tradition eller inte säger inget alls om hans upplevelses styrka eller personliga äkthet. Det är att totalt missförstå hur konversioner går till eller hur religiösa upplevelser fungerar.

Låt mig referera helt kort ur Antoon Geels och Owe Wikströms klassiska lärobok i religionspsykologi "Den religiösa människan" (1985, s. 41). Det handlar om vad som kan ske i extrema krissituationer (flyktingskap, traumatiska upplevelser). Då förslår inte det dittillsvarande sättet att förstå verkligheten. "I extrema fall leder detta till att individen byter verklighetsuppfattning" (alternation). Religiösa omvändelser är exempel på sådan alternation. "Den viktigaste *sociala förutsättningen* för detta är att nya signifikanta andra bildar en ny plausibilitetsstruktur. Endast genom starka känsloladdade band till dessa signifikanta andra kan den nya verklighetsuppfattningen internaliseras. För att den sedan skall kunna vidmakthållas behövs en 'signifikant interaktion' eller ett betydelsefullt samspel inom en grupp, t ex en religiös församling som 'vilar' på samma plausibilitetsstruktur."

Först därefter kan det ske en process då detta börjar uttryckas i ord som man efterhand lär sig. Men de orden och uttrycken behöver inte vara sådana som hör till någon specifik traditionell teologi utan är de som används i just gruppen som har upplevelsegemenskapen, dvs. i det här fallet den specifika församlingen. En religiös konversion är inte ett intellektuellt reflekterat byte av teologiskt system – det är sekundärt – utan en känslomässig upplevelse som vi kan beskriva i psykologiska och socialpsykologiska termer. Först efterhand känner konvertiten ett behov att förklara och försvara inför sig själv och andra sin tro, att legitimera den genom ord och rationaliserande resonemang. Det är något man lär sig. Men just det är inte kriteriet på om upplevelsen var äkta eller inte. *Ord* kan man lära sig även om det inte motsvarar någon personlig upplevelse. Det kan till och med papegojor.

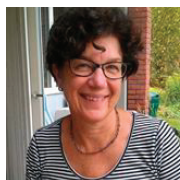
Jan Hjärpe är religionshistoriker och professor emeritus i islamologi vid Lunds universitet

Höstens återvändare - intervju med Anne-Marie Karlsson

Urban Lundin

Efter mer än 20 år som lärare och skolledare på Åsa folkhögskola och metodiklektor på f-linjen lämnade Anne-Marie Karlsson folkhögskolevärlden. Nu återvänder hon till hemmahamnen som rektor på Nyköpings folkhögskola.

Hej Anne-Marie, hur är läget?

Jag är jätteglad, och känner mig väldigt inspirerad när jag tänker på mitt nya jobb i Nyköping. Att få förtroendet att leda folkhögskolan gör mig också stolt, så denna sommar har jag svävat lite högre än vanligt.

Varför lämnade du jobbet på Åsa och vart gick du?

När jag lämnade Åsa för drygt 10 år sedan hade jag arbetat på skolan i mer än 20 år. Det var min första riktiga anställning efter folkhögskolläroarbetsutbildningen. Det var mitt drömjobb och jag engagerade mig; jag levde folkhögskola. Under dessa år hände mycket förstås, mest roligt och spännande, men vissa år var tunga och svåra. Jag kände jag behövde få distans till Åsa, till folkhögskolan. Dessutom ville jag gärna bli rektor eller chef för någon verksamhet där jag skulle kunna göra skillnad.

Jag fick ett arbete i Flens kommun, som rektor för nyanlända elever i grundskolan, och chef för Elevhälsan och Ungdomsmottagningen i Flen. Jag fick också ett uppdrag att utveckla modersmålsundervisningen och en särskild undervisningsgrupp för utagerande elever.

Tycker du inte att du gjorde tillräcklig skillnad på Åsa? Vad tycker du var ditt viktigaste bidrag till verksamheten?

Jag tycker det är en svår fråga, eftersom jag tycker arbete på folkhögskola oftast är ett lagarbete. Det är svårt att urskilja enskildheter, mest mina egna dessutom. Men har man arbetat drygt 20 år på en arbetsplats vore det ju skam om jag inte gjort någon skillnad. En fråga som var angelägen för mig var en drogfri skola. För mig har det varit viktigt att alla ska kunna gå på folkhögskola, men om droger finns med i bilden kan folkhögskolan stjälpas mer än stödja en återgång till samhället och ett drogfritt liv. Jag var också delaktig i att öka rätts-säkerheten för eleverna vid misstanke

om droganvändning.

Jag tror mitt viktigaste bidrag var att vara närvarande i den dagliga verksamheten, som verksamhetsansvarig. Möta elever och personal med det som behövde göras, samtidigt som vi tillsammans styrde mot målen. I min lärargärning har jag värnat natur och miljöfrågorna och att också få det att bli konkret miljöarbete på skolan med återvinning, kompostering mm. Kvinnofrågor är ju också en hjärtefråga, men där var vi många som bidrog!!!

Och vilka av de här hjärtefrågorna fick du möjlighet att odla och utveckla i den kommunala verksamhet du kom till?

I Flen arbetade jag som rektor för nyanlända, var chef för Elevhälsan och utvecklade modersmålsundervisningen. Det var utvecklingsuppdrag allihop och det var spännande och en hel del att bita i. Det som driver mig och får mig att arbeta hårt, bita mig fast, är när jag arbetar med ett underifrånperspektiv. I Flen var det nyanländas rätt till en likvärdig undervisning och skolgång, och inom Elevhälsan skulle de elever som är i behov av stöd få det, pedagogiskt, psykologiskt, socialt eller medicinskt. Att stå på barnens sida och ge dem en bra skolgång var målet. Det är den allra viktigaste friskfaktorn, framför allt för de som har det svårast.

Jag tänker att folkhögskolan har samma värdegrund! Vi pratade för 15 år sedan i folkhögskolan om utbildningsmässigt, socialt och kulturellt eftersatta grupper som folkhögskolans målgrupp! Det ger mig samma kraft och inspiration!

Jag tycker att jag ibland kan notera en viss självtillräcklighet inom folkhögskolevärlden. Andra har mycket att lära av oss, men vi har inte så mycket att lära av andra. Den här inställningen kan jag reta mig på ibland. Mötte du några speciella förhållningssätt inom det kommunala som du vill föra med tillbaka till folkhögskolan?

Något förhållningssätt jag vill ta med från det kommunala till folkhögskolan!

En kommunal skola är ju regelstyrd på ett helt annat sätt än vad folkhögskola är, med skollagen, läroplaner, kursplaner, betygskriterier mm. Den frihet som folkhögskolan har att förvalta har naturligtvis sina fördelar men också risker. Jag tycker det är viktigt att målen för varje folkhögskola är tydliga, är levande i skolans liv och att de kommuniceras och bryts ner så att elevens/deltagarens utveckling och lärande verkligen blir i centrum för folkhögskolan.

En annan aspekt är att se varje deltagares utgångspunkt. Jag har ju arbetat mycket med elever i behov av särskilt stöd, och sett hur stöd och alternativa verktyg hjälper. Självbildens förändras också, när man får veta att man har ett funktionshinder, vilket oftast blir en lättnad, eller i vilket fall en ny utgångspunkt. Här kan skolan vara ett viktigt stöd. Jag hoppas dock att det skett en del under de år jag varit borta från folkhögskolan.

Ja, apropå det: Har du kunnat/hunnit följa med i de förändringar av styrning och reglering av folkhögskolan, som skett under det senaste decenniet?

Nej jag är inte särskilt insatt! Så det blir en stor del av höstens arbete, tänker jag!

Avslutningsvis: när du nästa sommar tittar tillbaka på ditt första år som rektor på Nyköpings folkhögskola, vad hoppas du då ha åstadkommit?

När jag ser tillbaka på mitt första år på Nyköpings folkhögskola, vill jag känna att jag har full kontroll över alla processer, både skolans inre arbete och externa processer och politiska beslut som påverkar oss.

Att vi också har en gemensam bild av vart vi är på väg, hoppas jag ska vara klart då. Några riktigt bra rekryteringar har vi bakom oss och jag känner mig glad och tacksam att få leda arbetet.

Upprop från KARIBU Sweden till medlemmar i Folkhögskolans Veteranförening

Clara Hyldgaard Nankler för Föreningen Karibus styrelse

Det finns många saker att engagera sig i för den som tror att en bättre värld är möjlig. Anledningen att vi vänder oss till er, seniora folkbildare, är att många av er var med från starten för de tanzaniska "folkhögskolorna", Folk Development Colleges, på 1970-talet och kanske själva engagerat er i deras fortlevnad.

Det finns idag 53 FDCs i Tanzania varav hälften har svenska folkhögskolor som vänskolor. Föreningen Karibu har i över 30 år varit en länk mellan folkhögskolor i Sverige och Folk Development Colleges (FDC: s) i Tanzania. Ett samarbete med rättighetsfokus inom och mellan länderna.

Kanske funderar ni över hur skolorna axlar sitt uppdrag som "förändringsagenter" i en tid där Nyereres afrikanska socialism fått ge vika för nyliberal marknadsanpassning? Verksamheten på FDCs är förstas lika svårfångad och

differentierad som på våra svenska folkhögskolor. Men skolorna har överlevt och anpassat sig och har en viktig roll att fylla i ett land med skriande behov av utbildad arbetskraft. Eftersom skolorna är utspridda över landet har de möjlighet att vara kulturella centra och viktiga opinionsbildare.

Alla FDCs är medlemmar i Karibu-Tanzania-Association (KTA) som utvecklats till en mycket aktiv förening. Från dem har initiativet till Lärar-, Rektors-utbildningar och "Mama-courses" kommit och tillsammans har vi genomfört dessa stora projekt under de senaste åren. Mamacourse innebär att unga flickor som relegerats från Primary eller Secondary school på grund av att de blivit gravida kan komma till en FDC med sitt barn. Där kan de fortsätta studera och lära sig barnavård samtidigt som barnen tas om hand på ett "dagis".

Kurserna är en chans för kvinnorna att få en yrkesutbildning, bli självförsörjande och inte minst få en plats i samhället igen. Projektet finansieras av svenska vänfolkhögskolor, enskilda medlemmar och tidigare av Forum Syd, men mer pengar behövs! Vi tar tacksamt emot ert bidrag på pg 852330-0

Vi vill också erbjuda er att bli medlemmar i Karibu med möjlighet att följa skolornas utveckling i en ny tid. För 150 kronor/år är du med och stödjer verksamheten och får dessutom Karibu-Nytt, ett nyhetsbrev med senaste nytt från föreningen.

Medlemsavgiften betalas in på pg 852330-0.

Karibu Sweden finns på www.karibusweden.se eller på Facebook Karibu Sweden

Ur Folkhögskoleaktuellt:

Två nya folkhögskolor - Borås och Fryshuset

Från den 1 juli ingår Fryshusets folkhögskola och Borås folkhögskola bland de statsbidragsberättigade folkhögskolorna i Sverige.

Det var i november 2014 som Folkbildningsrådets styrelse beslutade att två nya folkhögskolor ska få statsbidrag - Fryshusets folkhögskola och Borås folkhögskola.

- Det är glädjande att vi kan ge möjlighet för nya folkhögskolor att få statsbidrag. De nya folkhögskolorna har en verksamhet som är angelägen för folkbildningen, sade Folkbildningsrådets styrelseordförande Catharina Håkansson Boman i samband med styrelsens beslut.

Det är Stiftelsen KFUM Söder Fryshuset som står bakom Fryshusets folkhögskola och Skolföreningen Dagfolkhögskolan på Hässleholmen i Borås står bakom Borås folkhögskola.

Antalet statsbidragsberättigade folkhögskolor är nu 151 stycken.

Prenumerera på Folkhögskoleaktuellt

Om du är intresserad av att prenumerera på Folkbildningsrådets nyheter om folkhögskolan, gå då in på följande sida: <http://www.folkbildningsradet.se/omfolkbildningsradet/nyheter/Folkhogskoleaktuellt>

Du klickar på länken Prenumerera på Folkhögskoleaktuellt och fyller i ditt namn och e-postadress

Anekdoten

Från redaktionens sida vill vi på olika sätt få en större medverkan från läsekretsen. Vi vill be er att bidra på alla de sätt ni finner tilltalande, men ett sätt kunde vara att berätta någon anekdot från era år inom folkhögskolan. Berätta om något som varit förvånande, förargande, förbluffande, förfärande, för... vad som helst. Jag inleder med en historia från Åsa folkhögskola. /Urban

-Vi har fått nya hyresgäster, sa en medarbetare till mig en gång under mina år som rektor på Åsa.

Ja, några inbjudna gäster var de inte. Det var några missbrukande personer, som efter att ha blivit vräkta från sin bostad i byn, bestämde sig för att slå upp ett tält på skolans område. Jag ringde polisen, och bad dem avhysa inkräktarna. Det hade de inte några befogenheter att göra, fick jag till svar.

-Kan jag själv se till att få bort dem? frågade jag.

-Absolut inte, sa polisen och blev lite upprörd över mitt förslag. Gör du det, begår du en straffbar handling.

Så vad göra? Vi kunde inte rimligen låta dem bo kvar på skolans mark. Jag bestämde mig för att hälsa på dem i tältet. Som eskort

hade jag tre manliga medarbetare på skolan. Inkräktarna var inte "hemma" när vi kom, så vi tog saken i egna händer. Utan att gå in i tältet lösgjorde vi tältpinnarna från marken och bar in hela paketet i min VW-buss. Så körde jag in till stan med lasset och gick in på polisstationen.

-Jag vill anmäla mig själv för egenmäktigt förfarande, sa jag.

Polisen rev sig i huvudet. Han förstod mycket väl att det jag gjort var olagligt, men han hade samtidigt all förståelse för åtgärden. Efter att ha kliat sig i huvudet en stund, sa han.

-OK, bär in tältet hit, så skriver jag ut ett hittekvitto.

Mycket nöjd med mig själv åkte jag hem till skolan för att berätta att hyresgästerna hade flyttat.

JAG DRÖMMER OM FOLKHÖGSKOLAN (en följetong)

Stewe Claeson

Kapitel 12 Att leva under folkvandringstiden

Jag har för första gången dessa pensionerade år känt ett slags förbryllad tveksamhet inför ännu ett kapitel i drömserien. Jag har funderat på det där med att vara en del av folkhögskolelivet eller - bara en del av nostalgin.

Jag reser ju omkring och besöker folkhögskolor, inbjuden eller bara på egen hand, och märker att jag å ena sidan tveklöst hör till en förgångnen tid, å andra sidan lever jag, som vi alla, just nu, i en tid som skakar om allt vi känner till och som folkhögskolan har att verka i och att ta ställning till. Och det som sker i vår omvärld gäller sannerligen också oss, även om vi passerat verksamhets-bästhöret. Som artig företrädare för historien studerar jag folkhögskolekorridorernas plakat och erbjudanden för att förstå vad som pågår (och inte pågår) på skolorna, och jag försöker att inte ha alltför mycket åsikter om det. Det händer att jag reagerar och frågar vad i hela friden skolorna håller på med – det har också hänt att jag lätt ironiskt, men vänligt, frågat Folkbildningsrådet om man uppmärksammat det ena eller det andra. Jag kan bli glad när Signild svarar att FBR verkligen sett sådant jag pekat på, (men hur länge kommer man i FBR att ha någon med så gedigen folkhögskolebakgrund...).

Det är samma sak med dessa stillsamma kåserier. De belyser oftast det som varit och jag har redan många gånger bett mina tidigare kolleger att skriva om sina erfarenheter.

Men i dessa dagar tycker jag detta känns extra viktigt.

Det som händer omkring oss är så extremt att inte ens vi, ”som gjort vårt”, stillatigande kan se på. Frågan är om inte flyktingsituationen i världen borde ses på samma allvar som de stora kriserna i historien, från de stora krigen, till ”börskraschen” eller de stora epidemierna. Att snart sagt hela befolkningar från länder (nästan samtliga styrda med islam i botten) försöker ta sig till Europa är en händelse som har jämförts med utvandringen till USA; jag bara väntar på att någon skall dra upp folkvandringstiden under tidig medeltid... Men denna nya folkvandring, denna flyktingsituation skiljer sig på så många sätt från de tidigare att det är meningslöst med jämförelser. Sådana analyser är det många i veterangruppen som kan göra mycket bättre än jag.

Men å andra sidan, och det är detta som föranleder mig att skriva detta, å andra sidan är det inte meningslöst att se hur en så relativt liten verksamhet som folkhögskolan kan bidra och hur skolformen gjort det i liknande situationer genom historien. Här kommer frågan om alla våra erfarenheter in. Ingen jämförelse i övrigt, men vi har ju dock under de senaste decennierna varit med om plötsliga flyktingsituationer, och på vilket sätt mötte vi dem? Jag har några egna erfarenheter men skulle tycka det vara väsentligt om ”vår generation” kunde bidra med beskrivningar av tidigare arbete, eller visa på en hållbar ideologisk botten under en tid då ideologisk botten tenderar att bli ett slags sumpmark för tankar som mer hör hemma i det tyska trettio-tal vi faktiskt lämnat bakom oss.

För det har vi väl?

”Is he one of us or is he an outsider’ –
so ask small-minded men.
Those of noble mind
take the whole world for family”
Ur Pañcātātra (före 1100-talet;
översatt av D H H Ingalls)

När jag var på Malung kunde jag när jag bläddrade i arkivet finna tackbrev som danska flyktingar skickat till Gunnar Furulund; skolan hade tagit emot en stor grupp av de judiska flyktingar som tog sig över till Sverige när tyskarna drog åt skruven i krigets slutskede och man hade skapat en specialkurs för dem; detta var långt innan förordningen gav skolorna möjlighet att använda anslaget till annat än det sedvanliga. Men Malung ligger där det ligger, det vore intressant att veta hur de geografiskt närmare skolorna hanterade just den flyktingströmmen. Trettio- och fyrtyotalens judiska flyktingar torde också ha funnit vägen ut till folkhögskolemiljöerna. Jag har något otydligt minne av att ha sett bilder på judiska flyktingar på kurs – kan det ha varit på Birkagården? Jag borde ta mig tid att se efter, men tidningarna är hela tiden så fyllda av ny information om den aktuella situationen att jag inte får tid till det - och det värker i mig att inte ha tillgång till en institution som kunde ge ett handtag.

Att så gott som alla svenska folkhögskolor under de senaste trettio fyrtio åren fått en och annan deltagare som flytt från hemskeheter i sina länder tar jag för givet; men hur mycket av detta är dokumenterat? Som läget är just nu skulle det inte vara fel om vi – dvs vi som har perspektiv och förmodligen en del erfarenheter – samlade kunskaperna om hur man tidigare tagit emot flyktingar, särskilt stora grupper. Jag vikarierade för Bo Göthberg på SÖ den sommaren då de vietnamesiska båtflyktingarna kom; mitt första arbete var att försöka organisera mottagandet och framför allt folkhögskolekurser för

dem. Det måste väl finnas någon i veteranföreningen som skulle kunna skildra hur det faktiskt gick till ute på skolorna; mina minnen handlar mest om hur himla svårt det vara att få tag på tolkar som kunde kantonesiska; på kinesiska institutionen talade studenterna mandarin. Mina egna erfarenheter inskränker sig sedan till hur en liten glesbygdskommun skulle hantera ankomsten av en tämligen stor grupp iranier. Det var under mitten av 80-talet som de anlände sedan de muhammedanska mullorna gjort som nazisterna på trettioalet – *om du inte håller med oss slår vi ihjäl dig* – och lilla Malung i växtzon sju skulle plötsligt härbärgera grupper från det stekheta Persien. Vi arbetade i ett år bara med förberedelserna och hur det gick skulle jag kunna komma tillbaka till. Jag måste dock hela tiden komma ihåg att det är skillnad på att ta emot 35 och ha tid att förbereda sig under långa månader, och att som i Mölndal dessa dagar ta emot 40 ensamkommande ungdomar om dagen - Medan jag sitter här och skriver dessa rader till gamla vänner slår det mig att också jag tagit emot stora grupper, bl a kurdiska familjegrupper, och mindre grupper med bl a eritreanska unga män som tydligt traumatiserats av inbördeskriget... osv osv osv. Men har vi inte alla varit med? Och det mest intressanta i dessa tider - *hur gjorde vi?* Kan erfarenheterna användas?

Jag drömmer om folkhögskolan har jag nu under många år skrivit på dessa sidor, men i dessa dagar drömmer jag om att ha tillgång till en folkhögskola för att ännu en gång pröva om allt det, som vi i alla högtidstal skryter med, gäller. Och det svåraste av allt när man hör om antalet flyktingar – att minnas att var och en av dem, var och en, är sitt eget och unika öde, att var och en befinner sig i sitt liv, lika okunnig om vad det livet går ut på som alla andra i alla tider. Det verkligt besvärliga är att sluta se talen 40,

500, 6 000 – utan istället se en och en. En och en och en till och en till. Den eritreanske gerillasoldat, som hamnade i Västerdalarna på 70-talet och som hade ett namn som i stort sett ingen kunde uttala och som bara talade tigrinja och italienska och som bar med sig bilden av sin syster när hon intill honom plötsligt får ansiktet bortskjutet, ville snabbt lära sig svenska. Eftersom jag talar hjälplig italienska hjälpte jag honom, han gjorde oerhörda och snabba framsteg, hans väldiga eritreanska afrofrisyr var ett starkt inslag vid stormötena i hörsalen och hans lust att delta var imponerande. Redan i november ville han delta i svenska-, dvs litteratur-kursen, i december läste man dikter ur Fänrik Ståls sägner, den godmodige kämpen Sven Duva väckte hans beundran, att göra fel men rädda sina kamrater och stupa på kuppen. Han kom till mig och sa att från och med nu skulle han heta Sven Duva och det tog bara två dagar, sedan hette han Svenne bland alla kursdeltagarna, till och med husmor gick med på att kalla honom så. Men när stinsen ringde från järnvägsstationen i januari när de studentkortet skulle förnyas hörde jag den gamle Malungskarlen på stillsam dialekt fråga om jag ”hade en elev som heter Sven Duva” – (jag kan fortfarande se stinsen stirra ut genom den smala luckan i biljettexpeditionen och se den väldiga afrokalufsen.) Det är detta jag menar: det handlar inte om tal, inte om 40 som kommer eller 200 000, det handlar om en och en och en till och... Och kan inte flera ta tillfället i akt och här beskriva sina faktiska erfarenheter!

Ibland när jag hör vad som händer på de eländiga asyl- och flyktingförläggningarna kan jag komma att tänka på folkhögskolans envisa sätt att alltid se var och en, alltid se individer.

Men hur gör man det när en ny tids folkvandring satt in?

Nordiska Folkhögskolerådet uppmanar till ansvar och handling i flyktingfrågan

15 sep 2015 | Folkhögskolornas informationstjänst (FIN)

Nordiska folkhögskolerådet fattade vid sitt senaste möte beslut om ett gemensamt uttalande. Så här lyder uppropet:

Europa står med den nuvarande flyktingsituationen inför en humanitär katastrof. Nordiska Folkhögskolerådet uppmanar därför alla politiker och aktörer i Norden att ta ett medansvar och att visa ledarskap.

Vi uppmanar alla folkhögskolor i Norden, i överensstämmelse med folkhögskolans tradition, att visa storsinnet genom att handla och att ta initiativ till en förbättring av flyktingarnas villkor. Det finns behov av en insats här och nu, men även av att tänka långsiktigt.

Folkhögskolorna i Norden kan bidra med både bildning, utbildning och medmännisklighet.

NORDISKA
FOLKHÖGSKOLERÅDET
Nordens äldsta folkbildningsnätverk

Osannolika möten

Urban Lundin

Jag tänkte ta upp ett litet trivialt, men ändå nog så fascinerande ämne, nämligen osannolika möten mellan människor. Jag tycker att jag - direkt och indirekt - råkat ut för häpnadsväckande många sådana. Den enda som möjligen kan slå mig på denna punkt är min hustru. Hon springer ständigt och jämt på folk där man inte kunde förvänta sig att ett möte skulle ske. Vi satt en gång på en flygplats i Zürich. En kvinna gick in i en affär, och Joyce (som hustrun heter) sade till mig att den där verkar bekant. Och när hon kom ut ur butiken, visade det sig nog så riktigt. Kvinnan var en gammal barndomskompis till Joyce från Tanzania. Hon var på väg till Kanada och vi var på väg till Tanzania. Räkna ut sannolikheten för att detta möte skulle äga rum just där efter att de inte sett varandra på sisådär 35 år. Och nästan varje gång som hon besöker sitt hemland, så råkar hon på människor ur sin egen historia.

Låt mig klart deklarerera att jag inte tror på högre makter, någon

osynlig hand eller någon avsikt i dessa möten. För man bör ju också ställa sig frågan hur många osannolika möten som INTE kommit till stånd för att en person slank runt hörnet bara sekunder innan man själv passerade. Att en del personer, jag t.ex., råkar ut för sådana här möten oftare än andra är ett slumpens verk. Men alla tänker inte som jag. Det finns en bok som heter ”Slumpen är ingen tillfällighet” skriven av Jan Cederquist. Han tar i boken upp en del exempel som är så totalt osannolika att de inte borde kunnat inträffa. Författaren funderar mycket över om det finns krafter som är med och styr i dessa sammanhang, krafter, som vi inte är medvetna om. Jag behåller min klockartro på att detta är slumpens verk. Om det är en tillfällighet eller inte, funderar jag inte så mycket på.

Men visst finns historier i den boken, som får en ett häpna. Som den om Camilla och hennes adoptivhalvsyster Elisabet. Camilla berättade för den mycket yngre Elisabet att hon skulle göra en semesterresa till Asien tillsammans med en kompis. De åkte runt på måfå, utan att ha några andra

hålltider än flygets ankomst och flygets avgångstid för hemresan. Så Camilla och kompiserna åkte dit näsan pekade. De hamnade efter något tag på Bali och gick in på en av de tusentals restaurangerna som fanns i detta turistområde. Efter ett tag gick Camilla på toaletten, och valde ett av båsena i den mycket långa raden. När hon efter toalettbesöket stod och tvättade händerna, såg hon i spegeln att dörren till ett annat av båsena öppnade sig, och ut kom – just det, den yngre system Elisabet. Hon hade blivit så inspirerad av Camillas planer att hon bestämde sig för att göra likadant och hade hittat en sista-minuten resa till Bali. Men hon visste inget om var Camilla befann sig vid en viss tidpunkt, för det visste ju knappt Camilla heller. Och Asien är en stor världsdel. Att de skulle råka vara i samma land samtidigt var ganska osannolikt. Att de skulle råka vara i samma stad är än mer osannolikt. Att de skulle råka vara i samma restaurang samtidigt är nästan omöjligt. Men likväl möttes de. Författarens slutsats var att universum väl tyckte att de borde träffas.

Jag har indirekt varit med om

något liknande. Jag och ett par av mina kompisar gjorde på 60-talet en liten rundresa i Europa med bil. I Italien beställde min kompis in en espresso. Hans mage var inte van vid så starkt kaffe, så efter att vi hade somnat i tältet, vaknade han mitt i natten och kände att nu var det bråttom. Han sprang med hög fart mot toalettavdelningen på campingen, men när han slängde upp dörren såg han i ögonvrån att han var inne på damernas. Men nöden har ingen lag, så han sprang längs raden och slängde på måfå upp en dörr, hoppade in och satte sig och reglade dörren. Men se, just den dörren gick inte att regla! Nåja, tänkte han, här är jag ensam mitt i natten. Så öppnas ytterdörren och han hör en kvinnas steg längs gången. Så väljer hon på

måfå en dörr i raden, och ni har ju redan förstätt vilken. Att hon inte dog på fläcken var ju ett smärre under. Jag undrar om hon ägnat mycket tid av sitt liv åt att fundera på sannolikheter.

Mitt alldeles egna första minne i den här genren var från 1966. Jag började som mycket ung att jobba som lärare – jag var bara 18 år - i Arvidsjaur, dvs. i Norrbottens läns inland. Under sommarlovets hälsade vi på min bror som låg i lumpen i Skövde. Vi åkte till Göteborg och gick på sjöfartsmuseet. När jag stod och tittade in i ett akvarium, kände jag en hand på axeln: ”Urban vad gör du här?” Det var vaktmästaren på skolan i Arvidsjaur! Det är 125 mil mellan Arvidsjaur och Göteborg. Så san-

nolikheten att vi skulle stöta ihop där just då är minst sagt minimal.

Under de första åren på 70-talet studerade jag vid universitetet i Umeå. Jag hade en flickvän som läste franska, och för att utveckla språket tog hon ett jobb som au-pair i Paris. Jag fick möjlighet att besöka henne där, och det kändes fantastiskt. Men hon bodde i ett litet rum på Rue de Vaugirard intill den stora Luxembourg-trädgården. Nog så romantiskt, men ack så opraktiskt. En minimal säng fyra trappor upp utan hiss. Så vi hyrde ett hotellrum för några dagar uppe i Pigalle-distriktet. Första morgonen gick vi och åt frukost på en restaurang i närheten. Min franska är närmast obefintlig, men jag skojade lite på min hemgjorda svensk-franska. En man passerade oss och gick in i restaurangens kök. På tröskeln stannade han upp och tittade närgånget på oss. Hoppsan, tänkte jag, nu sade jag nog något olämpligt, utan att veta om vad jag sagt. Efter ett tag kom han ut igen, och gick fram till vårt bord. Är inte du Urban? Jovisst, det kunde jag ju inte neka till. Hur kunde nu han känna mig?

Jo, jag besökte Israel åren 68-69. Där bodde jag på två olika kibbutzer, och på den större av de två fanns en ulpan, dvs. en skola för folk som ville lära sig hebreiska. Kibbutzen lockade till sig unga vuxna från alla hörn av världen, världsförbättrare och drömmare av olika slag. Och på den kibbutzen hade vi mötts. Han kom ihåg mig, och lite extra krydda fick vår återförening när det visade sig att restaurangen vi satt på ägdes av hans faster. Räkna ut sannolikheten för ett sådant möte!

Jag arbetade och bodde i Tanzania under några år. I uppdraget ingick att åka runt och besöka de olika tanzaniska varianterna av folkhögskolor (Folk Develop-

ment Colleges) för att diskutera ledningsfrågor på skolorna. En av skolorna låg i Morogoro, 20 mil inåt landet från Dar es Salaam. Jag hade besökt den ett stort antal gånger, och där finns en fantastisk restaurang, som hade formen av en rundel. Man satt i princip utomhus, men under tak. Dit gick vi alltid när vi besökte Morogoro och Bigwa Folk Development College. Men just den här gången hade vår värd av orsaker som var okända för mig, valt att ta oss till en restaurang inne i centrala Morogoro. När vi kom in i restaurangen fanns där ytterligare en vit människa, viket väl redan det var ett ovanligt högt antal vitingar en normal vardagskväll. Och nu var vi två! Men den andra vitingen var inte vem som helst. Det visade sig vara en gammal kollega från Marieborgs folkhögskola, Olle Wallin, som - mig och mina värdar ovetande - var i stan just då och besökte samma restaurang vid exakt samma tidpunkt. Mellan Norrköping och Morogoro är det ännu längre än mellan Arvidsjaur och Göteborg, vill jag säga.

Nu stegrar vi graden av osannolikhet. Under fem år i slutet av 80-talet arbetade jag som rektor på Marieborgs folkhögskola. Det hände sig ibland att någon kortkursarrangör bad om rektors medverkan för att berätta lite om skolan och dess historia. Så en gång blev jag ombedd att besöka en kurs som genomfördes av dåvarande Skolöverstyrelsen. Jag kom in i rummet mitt under ett pass, och kände att jag inte ville avbryta den pågående diskussionen. Så jag satt med och åhörde samtalen. En man, som visade sig vara kursledare iakttog mig uppmärksamt. Så blev det paus, och när vi efter pausen skulle gå in igen, kom den här mannen upp nära mig och sade: ”Jag känner din pappa”.

Jag blev lite häpen, för min pappa hade inget umgänge med SÖ-by-råkrater. Han är (var) elektriker. Det visade sig att kursledarens far och min pappa hade varit kollegor som husförsäljare. Vi erinrade oss att våra familjer hade umgått lite och att vi hade träffats när han var sådär 14 år och jag var väl tio. Vi cyklade in till Luleå centrum och han introducerade mig för mitt livs första parisare, dvs. en grillad medvurstskiva mellan två bröd, en sorts norrbottnisk variant av ham-

burgare. Det var himmelskt gott för en tioåring kan jag lova.

Jag kunde inte låta bli att uttrycka min häpnad inför det faktum att vi skulle träffas så här långt efteråt igen. Tja, tyckte han, men det var väl ingenting. Lyssna på den här historien, sade han och berättade:

”Jag bevistade en gång en pedagogisk konferens i Recife i Brasilien. Den första dagens eftermiddag träffade jag en kvinna, och det uppstod omedelbart ett starkt tycke mellan oss. Så efter konferensstiden, umgicks vi en hel del, gick ut och besökte restauranger på kvällstid. Något intimt umgänge hade vi aldrig”, sade min återvunna kompis, *”men det kändes som om det var en själarnas förening.*

Fem år senare var det dags för ännu en världsomspännande konferens i pedagogik, denna gång i Paris. Jag åkte dit”, sade min gamla kompis, *”och samma mönster upprepades. Första dagens eftermiddag träffade jag en kvinna, det kändes direkt att*

vi hade mycket gemensamt och vi umgicks intensivt utanför konferensstiden. Men inget sexuellt umgänge förekom oss emellan. Sista dagens eftermiddag satt vi tillsammans och utvärderade veckan. Hur det nu var nämnde jag konferensen i Recife, och då visade det sig att den kvinna jag umgicks så mycket med i Brasilien fem år tidigare var syster till den kvinna som nu satt mitt emot mig.

Ja, kära läsare, vad ger du mig för den historien?

Nu börjar vi närma oss osannolikhetens högsta bergstoppar, åtminstone som det sett ut ur mitt perspektiv.

Jag gick en lärarutbildning till folkhögskollärare i Linköping år 1976. Jag ingick i en huvudgrupp av fem naturvetare, fyra män och en kvinna. Vi hade en mycket fin och nära gemenskap i kvintetten. Men sedan skildes vi och hamnade på olika folkhögskolor. 15 år senare arbetade jag på Vuxenutbildarcentrum i Linköping. På väg till jobbet satt jag på en lokalbuss i Linköping. Kvinnan som satt framför mig i bussen såg bekant ut på något vis. Jag lutade mig åt sidan för att kunna iaktta henne närmare. Jodå, det måste vara Anita, min kompis från lärarutbildningen. Jag knackade på hennes axel och vi gladdes ömsesidigt åt denna oväntade återförening. Hon bjöd mig hem till sig på middag någon vecka senare. Hon och hennes man bjöd på en förtäring fiskrätt, kommer jag ihåg.

Vid samtalet runt bordet uttryckte jag min förtjusning över att vi på detta oväntade sätt kommit att träffas igen. Jag pratade på om alla osannolika möten jag varit med om under mina dagar, och inte minst detta möte med Anita vittnade om hur osannolikheten kan korsa ens väg.

Anitas man, författaren Sture

Källberg satt tyst och lyssnade intensivt till mina utläggningar. Nu måste jag få säga något, sade han till slut.

Sture var – eller hade varit – vänsteraktivist. Under det kalla krigets dagar var det vanligt att öststaterna bjöd in kommunister från väst. En gång var Sture med i en grupp som besökte Ungern på inbjudan av det kommunistiska partiet där. De besökte den ungerska statens sändningar på engelska. De engelskspråkliga sändningarna hade en medarbetare som hette Mike, en engelsman som hade övergivit Västeuropa för att han trodde på den östeuropeiska kommunismen. Det var på den tiden vanligt att inbjudna engelskspråkiga gäster fördes till Mike, så att han kunde guida dem runt i Ungern. En dag hade de besök av en kvinna från Malaysia. Mike hälsade henne välkommen, men sade lite urskuldande att han som engelsman nog hade lite skuld-känslor inför hur engelsmännen hade uppträtt i hennes hemland under andra världskriget. För mig är det inget problem, sade kvinnan. Och så berättade hon:

”När jag var en liten flicka böljade kriget fram och tillbaka, och människor flydde i panik undan de framträngande arméerna från väst eller öst. En dag var jag, min mamma och syster på väg att stiga ombord på en båt. Men det var bråttom och i hetsen kom jag att skiljas från min mamma. Så upptäckte jag henne när hon stod på båten som var på väg att lägga ut från land. Mamma skrek och jag skrek. Då kom en engelsk soldat, lyfte upp mig och kastade mig upp till min mamma som tog emot mig. Så jag har inget emot engelsmän, sade den malaysiska kvinnan.

Den soldaten, sade Mike, det var jag!”

En resa till Nepal

Tore Mellberg

I huvudstaden Kathmandu är gatorna trånga. Fordonens signallhorn dominerar trafikens ljudbild.

Tillsammans med 13 kamrater gjorde jag en resa till Nepal under ett par veckor i början av mars i år (2015). Det var en fysisk utmaning eftersom vi cyklade tre dagar i backarna i och kring staden Pokhara och vandrade fem dagar i bergsområdet i västra Nepal. Den sista cykeldagen skulle vi ta oss upp för en mycket brant backe. Det var ett par mil cykling, bara uppför. Den sista backen var så brant att om man lutade sig lite för mycket framåt, slirade bakhjulet och om man lutade sig för mycket bakåt, stegrade sig cykeln.

Det är ett bergrikt land med mycket serpentinvägar och branta sluttningar. Under vandringen befann vi oss mellan 2000 och 3000 meters höjd. Naturen var mäktig. Det bergrika Himalaja mot norr med världens tio högsta berg fanns ständigt i synfältet. Vandringslederna var väl preparerade med trappor lagda i kalksten. Här fick man ibland trängas med karavaner av vällastade hästar och mulåsnor. Den värsta stigningen gjorde vi en eftermiddag. Vi räknade till

ungefär 4000 trappsteg. Om varje trappsteg är cirka 15 cm i genomsnitt, blir det en stigning på 600 meter.

Det var intressant att se hur människor strävade för att få tillvaron att gå ihop med mycket knappa resurser. Landet är fattigt även om jordarna är bördiga. Många ska försörjas. Huvudnäringen är jordbruk som sysselsätter 75 procent av befolkningen. Hela 25 procent av BNP utgörs av utlandsarbete

Helig plats i Kathmandu. Hit vallfärdar folk vid de religiösa högtiderna

tare som skickar hem pengar till familjen.

Elektriciteten är långt ifrån färdigutbyggd och det finns ingen järnväg. Man bygger ofta hus av tegel, vilket gör att de blir känsliga för jordbävningar.

Fram till 2005 har landet härjats av flera inbördeskrig. 2006 gjordes ett folkligt uppror mot kung Gyanendra, som tillkännagav att han skulle återupprätta det tidigare upplösta parlamentet. Det bildades en sjupartiallians och den auktoritära monarkin avskaffades 2008.

Krig och fattigdom har alltså drabbat befolkningen och nu har man lång väg till ett väl fungerande demokratiskt samhälle.

I Pokhara mötte vi många tibetanska flyktingar som flytt från Kina. De livnärde sig på hantverk som de sålde till turister. Tibeterna är bara en av många etniska grupper i Nepal. Det finns sammanlagt ett tjugotal olika kulturer.

Apor finns överallt, även i städerna.

Den vanligaste religionen är hinduism, den näst vanligaste är buddism, men vardagsreligionen hos många nepaleser är en blandning av dessa. Islam och kristendom är relativt små religioner i Nepal. Det finns ingen statsreligion. Hinduismen var det tidigare men den försvann efter att monarkin avskaffades. Religionsfrihet är inskrivet i grundlagen.

Strax efter min hemfärd till Sverige drabbades Nepal av den förödande jordbävningen med flera tusen döda och ca en miljon hemlösa.

Egentligen handlar det om två stora jordbävningar med efterskalv. Den första den 25 april med en magnitud på 7,8 på Richterskalan och den andra den 12 maj med magnituden 7,4. Hus och jordmassor har rasat och begravt människor. I augusti kom monsunregnen som gjorde katastrofen ännu värre med översvämningar och jordero-sioner.

Nepaleserna i bergsområdena livnär sig mycket på turismen, t.ex. vandrare som vår grupp. Familjer erbjuder enkel övernattningsmat och förnödenheter. En del utbildar

På vissa platser fanns relativt stora hotell. Hotelstandarden var naturligtvis inte som i västvärlden.

Fishtail - en av Himalajas toppar

sig till guider och bärare. Ofta odlar man grönsaker och bönor själva. I de svårtillgängliga bergstrakterna som är så attraktiva för turister sker transporter med hästar och åsnor. Alla vandrande sällskap har bärare. Det är ofta unga pojkar i 20-30 årsåldern som tjänar lite extra pengar under turistsäsongen. Det är inte ovanligt att de bär på 40 kg medan vi turister har våra ryggsäckar på 10 kg.

En förbättrad infrastruktur med farbara vägar i bergstrakterna har skett under de senaste decennierna men detta har inte enbart varit

Hästar är transportmedlet i bergstrakterna

positivt eftersom vandringsturismen helst väljer icke farbara stigar och bergssluttningar. De sluttningar som har nyanlagda vägar förlorar sina turister.

Man behöver inte gå många kilometer innan man stöter på familje-drivna restauranger med kiosk och övernattningsmöjligheter. Vandrings-turisterna är en viktig inkomstkälla för bergsbefolkningen.

Nu efter jordbävningarna drabbas nepaleserna ytterligare i och med att turisterna uteblir.

Vi träffade under vår resa ett svenskt par, Ulla och Peder Eriksson, som under många år genom missionsarbete har hjälpt nepaleserna med bl.a. utbyggnad av elektricitet och utbildning. De har nu varit

Peder och Ulla Eriksson

fullt engagerade i hjälparbetet efter katastrofen och har meddelat att stora hjälpsändningar sker från Pokhara och att många frivilliga bidrar med sin egen arbetskraft samt med

mat, kläder och andra förnödenheter. Ulla och Peder tillhör Evangeliska frikyrkan (EFK) som tar emot bidrag för återuppbyggnaden via sitt 90-konto, bankgiro 900-5588.

Även Röda Korset (900-8004) och Läkare utan gränser (900-6032) arbetar med hjälparbete.

Folkhögskolan och framtiden - med eller utan rörelse

Folkhögskolans veteranförening ger i samverkan med RIO, Rörelseskolornas intresseorganisation, ett seminarium i Folkbildningsrådets lokaler med rubriken "Folkhögskolan och framtiden - med eller utan rörelse".

Det går av stapeln onsdagen den 3 februari 2016 och pågår mellan kl 10-15.

Inledare är RIO:s nye organisationschef Gerhard Holmgren.

Boka in dagen – närmare information ges i decembernumret av Folkhögskoleveteranen.

Kontaktperson: Stellan Boozon
stellan@boozon.com
0708-16 16 58.